

مجله علوم آماری، بهار و تابستان ۱۳۸۸

جلد ۳، شماره ۱، ص ۱-۱۶

برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری تحت سانسور هیبرید واحد شده

معصومه ایزانلو، آرزو حبیبی راد

گروه آمار، دانشگاه فردوسی مشهد

تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۲/۱۰ تاریخ آخرین بازنگری: ۱۳۸۸/۶/۱۶

چکیده: سانسور هیبرید واحد شده ترکیبی از دو سانسور هیبرید تعمیم یافته نوع I و II می باشد. در این مقاله، طرح سانسور هیبرید واحد شده وقتی متغیرهای طول عمر، دارای توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری هستند، بررسی می شود. از آنجا که برآورد ماکسیمم درستنمایی پارامترها فرم بسته ای ندارند، لذا برای حل مشکل از روش تکرار عددی نیوتن-رافسون استفاده می کنیم و با کمک ماتریس اطلاع فیشر مشاهدات، فاصله اطمینان مجانبی برای پارامترها بدست می آوریم. با فرض آن که پارامترها مستقل و دارای توزیع پیشین گاما هستند، برآورد بیزی پارامترها را با کمک نمونه گیری از نقاط مهم بدست آورده و در یک مطالعه شبیه سازی طرح های مختلف با هم مقایسه می شوند. در انتها با یک مثال واقعی هدف مقاله بیشتر توضیح داده می شود.

واژه های کلیدی: توزیع مجانبی، سانسور هیبرید واحد شده، ماتریس اطلاع فیشر، نمونه گیری از نقاط مهم.

آدرس الکترونیک مسئول مقاله: آرزو حبیبی راد، ahabibi@um.ac.ir

کد موضوع بندی ریاضی (۲۰۰۰): ۶۲N۰۱ و ۶۲N۰۲

یک آزمون طول عمر را با n واحد در نظر بگیرید. فرض کنید واحدها دارای طول عمر مستقل و هم توزیع با تابع چگالی $f(y; \theta)$ و تابع توزیع $F(y; \theta)$ باشند و $Y_{1:n} \leq \dots \leq Y_{n:n}$ طول عمر واحدها تا شکست (خراب شدن یا رخداد مرگ) آنها باشند. اولین بار اپستین (۱۹۵۴) طرحی را در یک آزمایش بقا بررسی کرد که در آن آزمایش در زمان $T^* = \min(Y_{r:n}, T)$ خاتمه می‌یافت و مقادیر T و r از قبل تعیین شده‌اند. چیلدز و همکاران (۲۰۰۳) این طرح را سانسور هیبرید نوع I نامیدند. در این طرح ممکن است تا زمان T تعداد بسیار کمی شکست رخ دهد. برای حل این مشکل چیلدز و همکاران آزمایشی را طراحی کردند، که در آن آزمایش در زمان $T^* = \max(Y_{r:n}, T)$ خاتمه می‌یابد این طرح موسوم به طرح سانسور هیبرید نوع II شد. واضح است که این طرح مشکل طرح قبل را ندارد حتی ممکن است قبل از زمان T تمام واحدها با شکست روبرو شوند، اما زمان لازم برای آزمایش قابل پیش‌بینی نیست.

چاندراسکار و همکاران (۲۰۰۴) دو طرح سانسور هیبرید تعمیم‌یافته نوع I و II را معرفی کردند به طوری که اشکال‌های دو طرح قبل (نداشتن حداقل شکست لازم در طرح سانسور هیبرید نوع I و طولانی شدن زمان آزمایش در طرح سانسور هیبرید نوع II) را تا حدودی بهبود بخشیدند. در طرح سانسور هیبرید تعمیم‌یافته نوع I، فرض کنید $T \in (0, \infty)$ و مقادیر k و r به طوری که $k < r$ از قبل تعیین شده باشند. اگر k امین شکست قبل از زمان T رخ دهد آزمایش در زمان $\min(Y_{r:n}, T)$ و اگر بعد از زمان T رخ دهد آزمایش در زمان $Y_{k:n}$ پایان می‌پذیرد. بنابراین این طرح داشتن حداقل k شکست را تضمین می‌کند. در طرح سانسور هیبرید تعمیم‌یافته نوع II، فرض کنید r و $T_1, T_2 \in (0, \infty)$ به طوری که $T_1 < T_2$ مقادیری ثابت و از قبل تعیین شده باشند. اگر r امین شکست قبل از زمان T_1 رخ دهد آزمایش در زمان T_1 ، اگر بین زمان‌های T_1 و T_2 رخ دهد آزمایش در زمان $Y_{r:n}$ و اگر بعد از زمان T_2 رخ دهد آزمایش در زمان T_2 خاتمه می‌یابد. این طرح تضمین می‌کند که آزمایش حداکثر در زمان T_2 پایان می‌پذیرد.

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۳.....

ترکیب طرح های فوق، سانسور جدیدی را ایجاد می کند که سانسور هیبرید واحد شده نامیده می شود. این طرح اولین بار توسط بالا کریشنان و همکاران (۲۰۰۸) معرفی شد. در این طرح قبل از شروع آزمایش مقادیر T_1 و T_2 ، r و k به طوریکه $T_1 < T_2$ و $k < r$ می باشد از قبل تعیین می شوند، اگر k امین شکست قبل از زمان T_1 رخ دهد آزمایش در زمان $\min(\max(Y_{r:n}, T_1), T_2)$ و اگر بین T_1 و T_2 رخ دهد آزمایش در زمان $\min(Y_{r:n}, T_2)$ و اگر بعد از زمان T_2 رخ دهد آزمایش در زمان $Y_{k:n}$ پایان می پذیرد، در این نوع سانسور یکی از شش حالت زیر رخ می دهد. فرض کنید d_j تعداد شکست تا زمان T_j ، $j = 1, 2$ باشد، در این صورت شش نوع مشاهده داریم:

- (۱) اگر $0 < Y_{k:n} < Y_{r:n} < T_1 < T_2$ ، آزمایش در زمان T_1 با D شکست پایان می پذیرد،
- (۲) اگر $0 < Y_{k:n} < T_1 < Y_{r:n} < T_2$ ، آزمایش با رخ دادن r امین شکست پایان می پذیرد،
- (۳) اگر $0 < Y_{k:n} < T_1 < T_2 < Y_{r:n}$ ، آزمایش در زمان T_2 و با d_2 شکست خاتمه می یابد،
- (۴) اگر $0 < T_1 < Y_{k:n} < Y_{r:n} < T_2$ ، آزمایش در زمان $Y_{r:n}$ خاتمه می یابد،
- (۵) اگر $0 < T_1 < Y_{k:n} < T_2 < Y_{r:n}$ ، آزمایش در زمان T_2 با d_2 شکست پایان می پذیرد،
- (۶) اگر $0 < T_1 < T_2 < Y_{k:n} < Y_{r:n}$ ، آزمایش با رخ دادن k امین شکست پایان می پذیرد.

دقت شود که در حالت اول $d_1 = d_2 = D$ و $T_1 < y_{(D+1):n}$ و $r \leq D$ به طوری که $(D + 1)$ امین آزمایش قبل از زمان T_1 رخ نمی دهد و در حالت سوم و پنجم $T_2 < y_{(d_2+1):n}$ و $k \leq d_2$ به طوری که $(d_2 + 1)$ امین آزمایش قبل از زمان T_2 رخ نمی دهد.

اگر c نقطه توقف آزمایش و d تعداد شکست ها تا زمان c باشد، تابع درستنمایی

را می توان به صورت

$$L(\theta|\mathbf{y}) = \frac{n!}{(n-d)!} \prod_{i=1}^d f(y_{i:n}) [1 - F(c)]^{n-d}, \quad (1)$$

نوشت، که در آن $d \in \{D, d_1, d_2, k, r\}$ و $c \in \{T_1, T_2, y_{r:n}, y_{k:n}\}$ می باشد. بالا کریشنان و همکاران (۲۰۰۸) داده ها را با این فرض که طول عمر واحدها دارای توزیع نمایی با میانگین θ می باشد را مورد بررسی قرار دادند. برآورد ماکسیمم درستنمایی پارامتر را به دست آورده و با استفاده از تابع مولد گشتاور $\hat{\theta}$ ، تابع چگالی دقیق $\hat{\theta}$ و فاصله اطمینان دو طرفه را برای پارامتر توزیع، بیان کردند و نشان دادند که این طرح در مقایسه با سانسور هیبرید تعمیم یافته نوع I و II از انعطاف پذیری بیشتری برخوردار است.

در این مقاله مشابه کار کوندو و پرادهان (۲۰۰۹) که برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری را تحت سانسور هیبرید به دست آوردند، سانسور هیبرید واحد شده، هنگامی که طول عمر واحدهای آزمایش دارای توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری باشند، بررسی می شود. گوپتا و کوندو (۱۹۹۹) با مطالعه توزیع نمایی تعمیم یافته نشان دادند که این توزیع در برخی حالات بهتر از توزیع گاما و وایبل به داده ها برازش داده می شود. متغیر طول عمر Y دارای توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری با تابع چگالی

$$f_{GE}(y; \alpha, \lambda) = \alpha \lambda e^{-\lambda y} (1 - e^{-\lambda y})^{\alpha-1}, \quad (2)$$

و تابع توزیع

$$F_{GE}(y; \alpha, \lambda) = (1 - e^{-\lambda y})^\alpha,$$

است، که در آن $\alpha > 0$ پارامتر شکل و $\lambda > 0$ پارامتر مقیاس می باشد. هدف این مقاله، ابتدا به دست آوردن برآوردهای نقطه ای و فاصله ای پارامترهای نامعلوم توزیع مورد نظر می باشد. از آنجا که برآورد ماکسیمم درستنمایی پارامترها فرم بسته ای ندارند، از روش تکرار عددی نیوتن-رافسن استفاده می شود. سپس با استفاده از ماتریس اطلاع فیشر مشاهدات، فاصله اطمینان مجانبی برای پارامترها

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۵

بدست می‌آوریم. برای محاسبه برآورد بیزی پارامترها نیز از نمونه‌گیری از نقاط مهم^۱ استفاده خواهد شد. در این مقاله، ابتدا در بخش ۲، برای محاسبه برآوردهای نقطه‌ای و فاصله‌ای پارامترهای توزیع، از روش تکرار عددی نیوتن-رافسون، ماتریس اطلاع فیشر و رهیافت بیزی استفاده می‌کنیم. سپس مطالعه شبیه‌سازی با نرم افزار R، در بخش ۳ و در بخش ۴ یک دسته داده واقعی تحلیل و نتایج در جدول‌های ۱ تا ۴ آورده شده‌اند. بخش ۵ به بحث و نتیجه‌گیری اختصاص داده شده است.

۲ برآورد نقطه‌ای و فاصله‌ای پارامترهای توزیع

۱.۲ برآور ماکسیمم درست‌نمایی

فرض کنید n واحد نمونه دارای طول عمر مستقل و هم توزیع با تابع چگالی (۲) باشند. برای برآورد ماکسیمم درست‌نمایی پارامترها، مشتق لگاریتم تابع درست‌نمایی مربوط به سانسور هیبرید واحد شده (۱) نسبت به α و λ برابر صفر قرار داده می‌شود.

$$\begin{aligned} \frac{\partial \ell(\alpha, \lambda | \mathbf{y})}{\partial \alpha} &= \frac{d}{\alpha} + \sum_{i=1}^d \ln(1 - e^{-\lambda y_{i:n}}) \\ &- (n-d) \frac{\ln(1 - e^{-\lambda c})(1 - e^{-\lambda c})^\alpha}{1 - (1 - e^{-\lambda c})^\alpha} = 0, \\ \frac{\partial \ell(\alpha, \lambda, | \mathbf{y})}{\partial \lambda} &= \frac{d}{\lambda} - \sum_{i=1}^d y_{i:n} + (\alpha - 1) \sum_{i=1}^d \frac{y_{i:n} e^{-\lambda y_{i:n}}}{1 - e^{-\lambda y_{i:n}}} \\ &- (n-d) \frac{\alpha c e^{-\lambda c} (1 - e^{-\lambda c})^{\alpha-1}}{1 - (1 - e^{-\lambda c})^\alpha} = 0. \end{aligned} \quad (3)$$

واضح است که معادلات (۳) به آسانی قابل حل نیستند، لذا برای حل مشکل از روش تکرار عددی نیوتن-رافسون استفاده می‌کنیم.

^۱ Importance sampling

۲.۲ برآور فاصله‌ای با کمک ماتریس اطلاع فیشر

می‌دانیم از ماتریس اطلاع فیشر مشاهدات می‌توان برای ساختن فاصله اطمینان مجانبی استفاده کرد. برای محاسبه این ماتریس بر اساس اطلاع داده‌های سانسور شده از قانون

$$I_Y(\theta) = I_W(\theta) - I_{W|Y}(\theta), \quad (۴)$$

استفاده می‌شود، که در آن $\theta = (\alpha, \lambda)$ بردار مشاهدات، W داده‌های کامل، $I_W(\theta)$ اطلاع کامل، $I_{W|Y}$ اطلاع داده‌های سانسور شده هستند (لويس، ۱۹۸۲). برای محاسبه رابطه (۴)، ابتدا باید تابع توزیع داده‌های سانسور شده را به شرط مشاهدات بدست آوریم. برای این منظور فرض کنید $Y = (Y_{1:n}, \dots, Y_{d:n})$ و $Z = (Z_1, \dots, Z_{n-d})$ به ترتیب بردار داده‌های مشاهده شده و داده‌های سانسور شده باشند، مجموعه داده‌های کامل در یک نمونه بدون سانسور، ترکیبی از Z و Y است که آن را با W نشان می‌دهیم. بر اساس نتایج بدست آمده توسط انجی و همکاران (۲۰۰۲) توزیع شرطی Z_j ، $j = 1, \dots, n-d$ با فرض $Y_{1:n} = y_{1:n}, \dots, Y_{d:n} = y_{d:n}$ به صورت

$$f_{Z|Y}(z_j|Y_{1:n} = y_{1:n}, \dots, Y_{d:n} = y_{d:n}) = \frac{f_{GE}(z_j; \alpha, \lambda)}{1 - F_{GE}(c; \alpha, \lambda)}, \quad z_j > c \quad (۵)$$

محاسبه می‌شود، که در آن Z_k و Z_j ($k \neq j$) مستقل شرطی هستند. اگر $\ell_c(\alpha, \lambda; W)$ لگاریتم تابع درست‌نمایی در یک نمونه کامل باشد ماتریس اطلاع کامل به صورت

$$I_W(\theta) = -E \left[\frac{\partial^2 \ell_c(\theta; W)}{\partial \theta^2} \right], \quad (۶)$$

محاسبه می‌شود و ماتریس اطلاع فیشر مشاهدات سانسور شده نیز به صورت

$$I_{W|Y}(\theta) = -(n-d)E_{Z|Y} \left[\frac{\partial^2 \ln f_{Z|Y}(z|Y, \theta)}{\partial \theta^2} \right], \quad (۷)$$

است (کوندو و گوپتا، ۲۰۰۸). بنابراین با محاسبه روابط (۶) و (۷) می‌توان رابطه (۴) را محاسبه نمود و از معکوس آن ماتریس کواریانس مجانبی $\hat{\theta}$ را به دست آورد.

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۷

۳.۲ برآورد بیزی

برای برآورد بیزی پارامترهای α و λ ، از آن جایی که پیشنهادی در مورد پیشین توأم آنها وجود ندارد، مشابه کوندو و گوپتا (۲۰۰۸) فرض می‌کنیم α و λ مستقل و هر یک دارای توزیع پیشین گاما با تابع چگالی به صورت

$$\begin{aligned}\pi_1(\alpha) &\propto \alpha^{a_1-1} e^{-b_1\alpha}, \quad \alpha > 0, \\ \pi_2(\lambda) &\propto \lambda^{a_2-1} e^{-b_2\lambda}, \quad \lambda > 0,\end{aligned}$$

هستند، که در آنها a_1, b_1, a_2, b_2 مقادیری مثبت و معلوم هستند. اگر $L(\mathbf{y}|\alpha, \lambda)$ تابع درستی‌نمایی مشاهدات $y_{1:n}, \dots, y_{d:n}$ بر اساس سانسور هیبرید واحد شده باشد، برآورد بیزی هر تابعی از α و λ به صورت $u(\alpha, \lambda)$ تحت تابع زیان توان دوم خطا به صورت

$$\hat{u} = E_{\alpha, \lambda | \mathbf{y}}(u(\alpha, \lambda)) = \frac{\int_0^\infty \int_0^\infty u(\alpha, \lambda) L(\mathbf{y}|\alpha, \lambda) \pi_1(\alpha) \pi_2(\lambda) d\alpha d\lambda}{\int_0^\infty \int_0^\infty L(\mathbf{y}|\alpha, \lambda) \pi_1(\alpha) \pi_2(\lambda) d\alpha d\lambda}, \quad (۸)$$

است، که محاسبه تحلیلی آن در حالت کلی میسر نیست، بنابراین برای برآورد هر تابع از α و λ مشابه رکعب و مادی (۲۰۰۵) از نمونه‌گیری از نقاط مهم استفاده می‌کنیم. بدین منظور تابع چگالی پسین توأم α و λ را به صورت

$$\begin{aligned}\pi(\alpha, \lambda | \mathbf{y}) &\propto L(\mathbf{y}|\alpha, \lambda) \pi_1(\alpha) \pi_2(\lambda) \\ &\propto g_\lambda(a_\lambda^*, b_\lambda^*) \times g_{\alpha|\lambda}(a_\alpha^*, b_\alpha^*) \times g_\lambda(\alpha, \lambda),\end{aligned} \quad (۹)$$

بازنویسی می‌کنیم، که در آن $g_{\alpha|\lambda}(a_\alpha^*, b_\alpha^*)$ تابع چگالی گاما با پارامتر شکل $a_\alpha^* = a_1 + d$ و پارامتر مقیاس $b_\alpha^* = b_1 - \sum_{i=1}^d \ln(1 - e^{-y_{i:n}\lambda})$ و $g_\lambda(a_\lambda^*, b_\lambda^*)$ تابع چگالی گاما با پارامتر شکل $a_\lambda^* = a_2 + d$ و پارامتر مقیاس $b_\lambda^* = b_2 + \sum_{i=1}^d y_{i:n}$ است و

$$g_\lambda(\alpha, \lambda) = \frac{e^{(n-d)\ln(1-(1-e^{-c\lambda})^\alpha) - \sum_{i=1}^d \ln(1-e^{-\lambda y_{i:n}})}}{(b_\lambda - \sum_{i=1}^d \ln(1 - e^{-\lambda y_{i:n}}))^{a_\lambda + d}},$$

تابعی از α و λ است. حال برآوردگر بیزی $\hat{u}_B$ طی مراحل زیر به دست می‌آید:

- مرحله ۱: λ_1 را از توزیع $g_\lambda(a_\lambda^*, b_\lambda^*)$ تولید می‌کنیم.

- مرحله ۲: α_1 را از توزیع $g_{\alpha|\lambda}(a_1^*, b_1^*)$ تولید می‌کنیم.
- مرحله ۳: مراحل ۱ و ۲ را N بار تکرار کرده و $(\alpha_1, \lambda_1), \dots, (\alpha_N, \lambda_N)$ را به دست می‌آوریم.

- مرحله ۴: برآورد بیزی $u(\alpha, \lambda)$ تحت تابع زیان توان دوم خطا به صورت زیر محاسبه می‌شود

$$\hat{u}_B \approx \frac{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N u(\alpha_i, \lambda_i) g_{\mathcal{P}}(\alpha_i, \lambda_i)}{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N g_{\mathcal{P}}(\alpha_i, \lambda_i)}.$$

برای به دست آوردن بازه باور پارامترها فرض کنید $\Pi(u|\mathbf{y})$ تابع توزیع پسین u و $u^{(\beta)}$ چندک مرتبه β باشد، برای u^* داده شده برآوردگر تابع توزیع پسین پارامتر به صورت

$$\hat{\Pi}(u^*|\mathbf{y}) = \frac{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N I_{(u \leq u^*)} g_{\mathcal{P}}(\alpha_i, \lambda_i)}{\frac{1}{N} \sum_{i=1}^N g_{\mathcal{P}}(\alpha_i, \lambda_i)},$$

به دست می‌آید، که در آن $I_{(u \leq u^*)}$ تابع نشانگر می‌باشد. اگر $\{u_{(i)}\}$ مقادیر مرتب شده $\{u_i = u(\alpha_i, \lambda_i)\}$ باشند و تعریف کنیم $w_i = g_{\mathcal{P}}(\alpha_{(i)}, \lambda_{(i)}) / \sum_{i=1}^N g_{\mathcal{P}}(\alpha_{(i)}, \lambda_{(i)})$ آنگاه

$$\hat{\Pi}(u^*|\mathbf{y}) = \begin{cases} 0 & u^* < u_{(1)} \\ \sum_{j=1}^i w_j & u_{(i)} \leq u^* < u_{(i+1)} \\ 1 & u^* \geq u_{(n)} \end{cases} \quad (10)$$

و با استفاده از رابطه (۱۰) داریم

$$\hat{u}^{(\beta)} = \begin{cases} u_{(1)} & \beta = 0 \\ u_{(i)} & \sum_{j=1}^{i-1} w_j < \beta \leq \sum_{j=1}^i w_j. \end{cases}$$

بنابراین اگر تعریف کنیم

$$R_j = \left(\hat{u}^{(\frac{j}{\beta N})}, \hat{u}^{(\frac{j+(\beta-1)N}{\beta N})} \right), \quad j = 1, \dots, [\beta N]$$

آنگاه R_{j^*} که در میان تمام R_j ها دارای کوچکترین طول است، به عنوان بازه باور u انتخاب می‌شود.

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۹.....

۳ مطالعه شبیه‌سازی

در این بخش، نتایج مطالعه شبیه‌سازی را برای مقایسه طرح‌های مختلف سانسور هیبرید واحد شده و عملکرد برآورد ML پارامترها بر اساس معیارهای توان دوم خطا (MSE) و احتمال‌های پوشش ارائه می‌شوند. برای این منظور ابتدا یک نمونه تصادفی با حجم $n = 50$ از توزیع نمایی تعمیم یافته دو پارامتری به ازای $\alpha = 7$ و $\lambda = 0.05$ تولید کرده و در ادامه پارامترهای توزیع در طرح‌های مختلف سانسور با کمک روش ML برآورد شده‌اند. برای مقایسه طرح‌های مختلف، روند ۱۰۰۰۰ بار تکرار شده است. سپس برآوردهای MSE و احتمال‌های پوشش محاسبه و در جدول‌های ۱ و ۲ گزارش شده‌اند. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، برای r ، T_1 و T_2 معین، وقتی k افزایش می‌یابد در اکثر طرح‌ها برآورد پارامترها به مقدار واقعی نزدیکتر می‌شوند. در این حالت برآورد MSE کاهش یافته و برآورد احتمال‌های پوشش افزایش می‌یابند. با توجه به جدول ۱، برای T_1 ، r و k معین، وقتی T_2 افزایش می‌یابد برآورد MSE کاهش یافته و برآوردها به مقدار اصلی پارامتر نزدیک می‌شوند. با توجه به جدول ۲، برای r ، k و T_2 معین، وقتی T_1 به صفر میل می‌کند برآورد MSE افزایش یافته و برآورد احتمال‌های پوشش به صفر نزدیک می‌شوند، در این حالت برآوردها از مقدار واقعی پارامترها فاصله می‌گیرند.

۴ مثال کاربردی

در این بخش نتایج به دست آمده با یک مجموعه داده واقعی از لاولس (۱۹۸۲، ص ۲۲۸) توضیح داده می‌شود. داده‌ها مربوط به اندازه‌گیری مقاومت عمق شکاف توپ‌های بلبیرینگ می‌باشند، طول عمر ۲۳ قطعه بعد از یک میلیون بار چرخش به صورت

۱۷/۸۸، ۲۸/۹۲، ۳۳/۰۰، ۴۱/۵۲، ۴۲/۱۲، ۴۵/۶۰، ۴۸/۸۰، ۵۱/۸۴،
۵۱/۹۶، ۵۴/۱۲، ۵۵/۵۶، ۶۷/۸۰، ۶۸/۶۴، ۶۸/۶۴، ۶۸/۸۸، ۸۴/۱۲،
۹۳/۱۲، ۹۸/۶۴، ۱۰۵/۱۲، ۱۰۵/۸۴، ۱۲۷/۹۲، ۱۲۸/۰۴، ۱۷۳/۴۰

جدول ۱: برآورد، میانگین توان دوم خطا و احتمال پوشش برای (α, λ) با $T_1 = 30$

احتمال پوشش	MSE	$(\hat{\alpha}, \hat{\lambda})$	T_γ	k	r
(0/1892, 0/1766)	$(98/392, 3/159 \times 10^{-4})$	(10/553, 0/5571)	50	9	15
(0/1892, 0/1766)	$(90/995, 3/116 \times 10^{-4})$	(10/513, 0/5572)	65		
(0/1898, 0/1780)	$(93/904, 3/155 \times 10^{-4})$	(10/513, 0/5574)	95		
(0/1893, 0/1766)	$(90/991, 3/116 \times 10^{-4})$	(10/551, 0/5572)	130		
(0/1877, 0/1759)	$(28/555, 1/548 \times 10^{-4})$	(9/055, 0/5541)	50	17	23
(0/1886, 0/1785)	$(29/029, 1/485 \times 10^{-4})$	(8/965, 0/5541)	65		
(0/1885, 0/1784)	$(28/702, 1/490 \times 10^{-4})$	(8/966, 0/5539)	95		
(0/1888, 0/1784)	$(28/091, 1/507 \times 10^{-4})$	(8/996, 0/5542)	130		
(0/1854, 0/1786)	$(14/165, 9/784 \times 10^{-5})$	(8/208, 0/5519)	50	13	33
(0/1883, 0/1792)	$(13/503, 8/639 \times 10^{-5})$	(8/304, 0/5527)	65		
(0/1879, 0/1795)	$(12/839, 8/383 \times 10^{-5})$	(8/266, 0/5525)	95		
(0/1868, 0/1779)	$(13/163, 8/625 \times 10^{-5})$	(8/279, 0/5525)	130		
(0/1857, 0/1780)	$(15/171, 1/011 \times 10^{-4})$	(8/285, 0/5523)	50	19	
(0/1861, 0/1783)	$(13/499, 8/708 \times 10^{-5})$	(8/245, 0/5524)	65		
(0/1876, 0/1787)	$(13/354, 8/672 \times 10^{-5})$	(8/316, 0/5527)	95		
(0/1869, 0/1775)	$(14/661, 8/689 \times 10^{-5})$	(8/362, 0/5526)	130		
(0/1876, 0/1795)	$(14/856, 9/239 \times 10^{-5})$	(8/340, 0/5525)	50	27	
(0/1879, 0/1795)	$(13/287, 8/368 \times 10^{-5})$	(8/279, 0/5526)	65		
(0/1870, 0/1787)	$(14/286, 8/590 \times 10^{-5})$	(8/304, 0/5525)	95		
(0/1869, 0/1777)	$(13/831, 8/872 \times 10^{-5})$	(8/345, 0/5527)	130		
(0/1851, 0/1793)	$(14/31, 9/405 \times 10^{-5})$	(8/166, 0/5518)	50	19	41
(0/1843, 0/1784)	$(9/851, 6/836 \times 10^{-5})$	(7/999, 0/5517)	65		
(0/1860, 0/1793)	$(9/522, 6/276 \times 10^{-5})$	(8/018, 0/5519)	95		
(0/1867, 0/1788)	$(9/396, 6/375 \times 10^{-5})$	(8/028, 0/5520)	130		
(0/1868, 0/1804)	$(15/097, 8/928 \times 10^{-5})$	(8/241, 0/5522)	50	25	
(0/1843, 0/1773)	$(9/742, 6/882 \times 10^{-5})$	(7/966, 0/5516)	65		
(0/1859, 0/1786)	$(9/477, 6/449 \times 10^{-5})$	(8/044, 0/5521)	95		
(0/1864, 0/1799)	$(9/858, 6/238 \times 10^{-5})$	(8/076, 0/5521)	130		
(0/1869, 0/1789)	$(11/005, 7/172 \times 10^{-5})$	(8/164, 0/5523)	50	37	
(0/1865, 0/1803)	$(9/442, 6/361 \times 10^{-5})$	(7/995, 0/5518)	65		
(0/1860, 0/1791)	$(9/534, 6/242 \times 10^{-5})$	(8/006, 0/5519)	95		
(0/1854, 0/1772)	$(9/763, 6/556 \times 10^{-5})$	(8/041, 0/5519)	130		

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۱۱.....

جدول ۲: برآورد، میانگین توان دوم خطا، احتمال پوشش برای (α, λ) با $T_2 = 95$

احتمال پوشش	MSE	$(\hat{\alpha}, \hat{\lambda})$	T_1	k	r
(۰/۱۸۸۹, ۰/۱۷۶۷)	$(4/577, 2/137 \times 10^{-4})$	(۹/۵۹۹, ۰/۰۵۵۴)	۴	۱۱	۱۹
(۰/۱۸۸۸, ۰/۱۷۶۹)	$(45/658, 2/087 \times 10^{-4})$	(۹/۶۰۹, ۰/۰۵۵۳)	۳۰		
(۰/۱۸۵۱, ۰/۱۷۸۹)	$(8/388, 5/754 \times 10^{-5})$	(۷/۹۲۴, ۰/۰۵۱۶)	۷۵		
(۰/۱۸۴۳, ۰/۱۷۹۱)	$(7/544, 5/278 \times 10^{-5})$	(۷/۸۱۵, ۰/۰۵۱۴)	۹۰		
(۰/۱۸۸۶, ۰/۱۷۶۵)	$(50/704, 2/142 \times 10^{-4})$	(۹/۶۳۲, ۰/۰۵۵۴)	۴	۱۷	
(۰/۱۸۸۶, ۰/۱۷۷۱)	$(44/301, 2/067 \times 10^{-4})$	(۹/۵۴۹, ۰/۰۵۵۳)	۳۰		
(۰/۱۸۴۶, ۰/۱۷۹۱)	$(8/213, 5/778 \times 10^{-5})$	(۷/۸۶۴, ۰/۰۵۱۴)	۷۵		
(۰/۱۸۴۳, ۰/۱۷۹۱)	$(7/828, 5/371 \times 10^{-5})$	(۷/۸۸۵, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۷۵, ۰/۱۷۸۷)	$(13/354, 8/772 \times 10^{-5})$	(۸/۳۱۵, ۰/۰۵۲۷)	۴	۱۱	۳۳
(۰/۱۸۶۸, ۰/۱۷۷۵)	$(14/661, 8/789 \times 10^{-5})$	(۸/۳۶۱, ۰/۰۵۲۶)	۳۰		
(۰/۱۸۵۴, ۰/۱۷۹۲)	$(8/321, 5/782 \times 10^{-5})$	(۷/۹۱۵, ۰/۰۵۱۶)	۷۵		
(۰/۱۸۴۶, ۰/۱۷۸۹)	$(7/555, 5/241 \times 10^{-5})$	(۷/۸۴۱, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۷۰, ۰/۱۷۸۷)	$(14/286, 8/590 \times 10^{-5})$	(۸/۳۰۴, ۰/۰۵۲۶)	۴	۱۹	
(۰/۱۸۷۰, ۰/۱۷۷۶)	$(13/705, 8/857 \times 10^{-5})$	(۸/۳۴۰, ۰/۰۵۲۶)	۳۰		
(۰/۱۸۴۵, ۰/۱۷۹۴)	$(8/199, 5/757 \times 10^{-5})$	(۷/۸۶۴, ۰/۰۵۱۴)	۷۵		
(۰/۱۸۵۶, ۰/۱۷۹۹)	$(7/665, 5/287 \times 10^{-5})$	(۷/۸۴۸, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۷۴, ۰/۱۷۸۸)	$(12/700, 8/381 \times 10^{-5})$	(۸/۲۵۹, ۰/۰۵۲۵)	۴	۲۷	
(۰/۱۸۷۸, ۰/۱۷۸۸)	$(13/381, 8/757 \times 10^{-5})$	(۸/۳۰۰, ۰/۰۵۲۶)	۳۰		
(۰/۱۸۵۵, ۰/۱۷۹۷)	$(7/811, 5/596 \times 10^{-5})$	(۷/۸۶۳, ۰/۰۵۱۵)	۷۵		
(۰/۱۸۳۸, ۰/۱۷۸۱)	$(7/656, 5/394 \times 10^{-5})$	(۷/۸۴۸, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۴۷, ۰/۱۷۸۸)	$(8/119, 5/598 \times 10^{-5})$	(۷/۹۴۴, ۰/۰۵۱۸)	۴	۱۱	۴۷
(۰/۱۸۴۱, ۰/۱۷۹۲)	$(7/636, 5/359 \times 10^{-5})$	(۷/۸۱۳, ۰/۰۵۱۴)	۳۰		
(۰/۱۸۵۳, ۰/۱۷۹۳)	$(7/521, 5/384 \times 10^{-5})$	(۷/۸۸۷, ۰/۰۵۱۷)	۷۵		
(۰/۱۸۴۴, ۰/۱۸۰۳)	$(7/817, 5/194 \times 10^{-5})$	(۷/۸۵۶, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۶۱, ۰/۱۷۹۸)	$(7/750, 5/401 \times 10^{-5})$	(۷/۹۱۳, ۰/۰۵۱۷)	۴	۱۷	
(۰/۱۸۴۹, ۰/۱۷۷۹)	$(7/945, 5/591 \times 10^{-5})$	(۷/۸۹۷, ۰/۰۵۱۷)	۳۰		
(۰/۱۸۴۷, ۰/۱۷۹۸)	$(7/758, 5/307 \times 10^{-5})$	(۷/۸۸۳, ۰/۰۵۱۶)	۷۵		
(۰/۱۸۴۵, ۰/۱۷۹۴)	$(7/550, 5/240 \times 10^{-5})$	(۷/۸۴۰, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۴۸, ۰/۱۷۹۱)	$(8/210, 5/485 \times 10^{-5})$	(۷/۸۹۴, ۰/۰۵۱۶)	۴	۲۹	
(۰/۱۸۶۱, ۰/۱۷۸۷)	$(7/806, 5/492 \times 10^{-5})$	(۷/۹۰۲, ۰/۰۵۱۷)	۳۰		
(۰/۱۸۵۱, ۰/۱۷۸۹)	$(7/975, 5/324 \times 10^{-5})$	(۷/۹۱۰, ۰/۰۵۱۶)	۷۵		
(۰/۱۸۵۱, ۰/۱۷۹۱)	$(7/259, 5/230 \times 10^{-5})$	(۷/۸۵۴, ۰/۰۵۱۵)	۹۰		
(۰/۱۸۴۴, ۰/۱۷۷۸)	$(8/443, 5/582 \times 10^{-5})$	(۷/۹۳۷, ۰/۰۵۱۷)	۴	۴۳	
(۰/۱۸۴۸, ۰/۱۷۹۵)	$(7/840, 5/302 \times 10^{-5})$	(۷/۸۷۱, ۰/۰۵۱۵)	۳۰		
(۰/۱۸۵۲, ۰/۱۷۹۲)	$(7/892, 5/427 \times 10^{-5})$	(۷/۸۹۲, ۰/۰۵۱۶)	۷۵		
(۰/۱۸۵۰, ۰/۱۷۹۴)	$(7/434, 5/219 \times 10^{-5})$	(۷/۸۷۲, ۰/۰۵۱۶)	۹۰		

گزارش شده است. گوپتا و کوندو (۲۰۰۱) نشان دادند این داده‌ها از توزیع نمایی تعمیم‌یافته دو پارامتری پیروی می‌کنند. برای این داده‌ها شش طرح مربوط به سانسور هیبرید واحد شده تحت شرایط زیر مورد بررسی قرار گرفته‌اند:

• طرح ۱: $k = 14, r = 16, T_1 = 90, T_2 = 105$

• طرح ۲: $k = 14, r = 17, T_1 = 90, T_2 = 105$

• طرح ۳: $k = 14, r = 18, T_1 = 70, T_2 = 95$

• طرح ۴: $k = 12, r = 15, T_1 = 60, T_2 = 95$

• طرح ۵: $k = 14, r = 19, T_1 = 60, T_2 = 100$

• طرح ۶: $k = 17, r = 21, T_1 = 70, T_2 = 85$

در هر شش طرح، با استفاده از روش تکرار عددی نیوتن-رافسون و ماتریس اطلاع فیشر مشاهدات، برآورد ML و بازه اطمینان ۹۵ درصدی برای پارامترها محاسبه شده و همچنین برآورد بیزی را تحت تابع زیان توان دوم خطا به روش نمونه‌گیری از نقاط مهم و با تکرار $N = 10,000$ و بازه باور (HPD) را در دو حالت: الف) $a_1 = b_1 = a_2 = b_2 = 0$ (پیشین ناآگاهی بخش) و ب) $a_1 = 4/5, a_2 = 1, b_1 = 0.03, b_2 = 1$ (پیشین آگاهی بخش)، به دست آورده شده است. سپس برآورد MSE برآوردگرها و طول فواصل اطمینان با هم مقایسه شده‌اند. برای این داده‌ها برآورد ML، α و λ در یک نمونه کامل بدون سانسور به ترتیب برابر $5/278$ و $0/0323$ حاصل شده‌اند. همان‌طور که در جدول‌های ۳ و ۴ ملاحظه می‌شود، قابل ذکر است که برآورد بیز در حالت ب (پیشین آگاهی بخش) در اکثر طرح‌ها به مقدار برآورد شده در نمونه کامل نزدیکتر می‌باشد. همچنین برآورد بیزی در مقایسه با برآورد ML طول بازه اطمینان کوتاهتری داشته و اریبی در بیشتر حالات کمتر می‌باشد، لذا نسبت به برآورد ML برآوردگر بهتری می‌باشد.

۵ بحث و نتیجه‌گیری

در این مقاله، استنباط بسامدی و بیزی برای پارامترهای توزیع نمایی تعمیم‌یافته دو پارامتری تحت سانسور هیبرید واحد شده مورد بررسی قرار گرفت که به دلیل

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۱۳

جدول ۳: برآوردهای نقطه‌ای (فاصله‌ای) پارامتر α

طرح	برآورد ML	
	پیشین ناآگاهی بخش	پیشین آگاهی بخش
۱	۴/۸۴۵ (۱/۳۷۶,۸/۳۱۳)	۴/۵۸۳ (۲/۳۲۴,۶/۱۹۳)
۲	۵/۰۴۱ (۱/۴۸۷,۸/۵۹۷)	۴/۵۳۸ (۲/۲۶۳,۷/۵۱۰)
۳	۴/۸۹۴ (۱/۴۶۶,۸/۳۲۱)	۴/۵۸۵ (۲/۲۷۶,۷/۶۱۲)
۴	۷/۱۳۴ (۱/۴۰۶,۱۲/۸۶۱)	۵/۴۶۱ (۲/۸۵۷,۸/۱۱۴)
۵	۴/۹۸۵ (۱/۵۵۷,۸/۴۱۳)	۴/۴۴۷ (۲/۷۶۸,۶/۰۸۹)
۶	۵/۰۴۲ (۱/۴۸۷,۸/۵۹۷)	۴/۱۲۶ (۲/۵۹۱,۷/۱۹۳۷)

جدول ۴: برآوردهای نقطه‌ای (فاصله‌ای) پارامتر λ

طرح	برآورد ML	
	پیشین ناآگاهی بخش	پیشین آگاهی بخش
۱	۰/۰۳۰۵ (۰/۰۱۸۲, ۰/۰۴۲۹)	۰/۰۲۸۱ (۰/۰۲۰۴, ۰/۰۳۸۳)
۲	۰/۰۳۱۴ (۰/۰۱۹۲, ۰/۰۴۳۵)	۰/۰۲۹۵ (۰/۰۲۱۶, ۰/۰۴۰۷)
۳	۰/۰۳۰۷ (۰/۰۱۸۸, ۰/۰۴۲۷)	۰/۰۲۹۵ (۰/۰۲۰۹, ۰/۰۴۲۱)
۴	۰/۰۳۹۳ (۰/۰۲۳۶, ۰/۰۵۴۸)	۰/۰۳۳۳ (۰/۰۲۵۷, ۰/۰۴۳۱)
۵	۰/۰۳۱۱ (۰/۰۱۹۴, ۰/۰۴۲۸)	۰/۰۲۸۵ (۰/۰۲۱۲, ۰/۰۳۳۰)
۶	۰/۰۳۱۳ (۰/۰۱۹۲, ۰/۰۴۳۵)	۰/۰۲۷۴ (۰/۰۲۱۰, ۰/۰۳۵۹)

امکان وجود شش حالت برای توقف آزمایش، این طرح نسبت به طرح های هیبرید تعمیم یافته از انعطاف پذیری بیشتری برخوردار می باشد. همچنین بر اساس مطالعه شبیه سازی مشاهده می شود، هر چه سانسور کمتری رخ دهد برآوردها به برآورد ماکسیمم درستنمایی در نمونه کامل نزدیکتر شده و برآورد بیزی آگاهی بخش در مقایسه با برآوردگر ماکسیمم درستنمایی از نظر طول بازه اطمینان برآوردگر بهتری می باشد.

تقدیر و تشکر

نویسندگان از پیشنهادات ارزنده داوران محترم که باعث اصلاحات سازنده در محتوای مقاله شده است، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارند. همچنین این پژوهش تحت حمایت مالی دانشگاه فردوسی مشهد قرار گرفته است،
(No. MS۸۹۱۵۲HAB)

مراجع

- Balakrishnan, N., Rasouli, A. and Sanjari Farsipour, N., (2008), Exact Likelihood Inference Based on an Unified Hybrid Censored Sample from the Exponential Distribution, *Journal of Statistical Computation and Simulation*, **78**, 475-788.
- Chandrasekar, B., Childs, A. and Balakrishnan, N., (2004), Exact Likelihood Inference for the Exponential Distribution under Generalized Type-I and Type-II Hybrid Censoring, *Naval Research Logistics*, **51**, 994-1004.
- Childs, A., Chandrasekhar, B., Balakrishnan, N., Kundu, D., (2003), Exact Likelihood Inference Based on Type-I and Type-II Hybrid Censored Samples from the Exponential Distribution, *Annals of the Insti-*

م. ایزانلو، آ. حبیبی‌راد: برآورد پارامترهای توزیع نمایی تعمیم یافته ۱۵

tute of Statistical Mathematics, **55**, 319-330.

Epstein, B., (1954), Truncated Life-Tests in the Exponential Case, *Annals of Mathematical Statistics*, **25**, 555-564.

Gupta, R.D. and Kundu, D., (1999), Generalized Exponential Distributions, *Australian and New Zealand Journal of Statistics*, **41**, 173-188.

Gupta, R. D. and Kundu, D., (2001), Exponentiated Exponential Family; An Alternative to Gamma and Weibull, *Biometrical Journal*, **33**, 117-130.

Kundu, D. and Gupta, R. D., (2008), Generalized Exponential Distribution; Bayesian Inference, *Computational Statistics and Data Analysis*, **52**, 1873-1883.

Kundu, D., Pradhan, B., (2009), Estimating the Parameters of the Generalized Exponential Distribution in Presence of Hybrid Censoring, *Communications in Statistics - Theory and Methods*, **38**, 2030-2041.

Lawless, J. F., (1982), *Statistical Models and Methods for Lifetime Bata*, John Wiley and Sons, New York.

Louis, T. A., (1982), Finding the Observed Information Matrix Using the EM Algorithm, *Journal of the Royal Statistical Society, Ser B*, **44**, 226-233.

Ng, T., Chan, C. S. and Balakrishnan, N., (2002), Estimation of Parameters from Progressively Censored Data using EM Algorithm, *Computational Statistics and Data Analysis*, **39**, 371-386.

۱۶ ..... مجله علوم آماری، بهار و تابستان ۱۳۸۸، جلد ۳، شماره ۱، ص ۱-۱۶

Raqab, M. Z. and Madi, M. T. (2005), Bayesian Inference for the Generalized Exponential Distribution, *Journal of Statistical Computation and Simulation*, **75**, 841-852.